

Praktijkschema voor de darrenraatmethode

M.J. van Iersel

Vorig jaar heb ik bij 30 volken met deze methode geprobeerd een varroabestrijding uit te voeren. Dat bracht tamelijk veel extra werk met zich mee. Dit werd niet veroorzaakt door de darrenraatmethode zelf. Sommige volken hielden zich niet aan mijn schema en maakten een individuele behandeling noodzakelijk. Dat was pas tijdrovend. Gelukkig heb ik mijn bijen voor mijn plezier, anders was het echt werken geweest. Al dit werk heeft mij duidelijk gemaakt dat de methode het best werkt met de tussenaflegger.

114

Een schema voor bestrijding

Vorige maand, met een vervolg in dit nummer, heb ik geschreven over het inpassen van de darrenraatmethode in de bedrijfsmethode. Deze keer vul ik dat artikel aan met een uitgewerkt schema. Het is een combinatie van de darrenraatmethode met zwermverhinderende en koninginnenteelt. Het schema ziet er ingewikkeld uit. Het geeft niet alleen de momenten aan waarop de imker iets moet doen, maar het laat ook zien in welk ontwikkelingsstadium het broed verkeert. Dit is van belang om te weten waar de mijten zich bevinden en hoe ze zich zullen gedragen. De darrenraatmethode werkt prima als bestrijding van de varroamijt maar heeft maar kleine marges. Met behulp van het schema kan men zien waar er verschuivingen zijn in het vangen van de mijten als de bijen hun darrenraten niet volgens het schema beleggen. Als de bijen hun darrenraten niet snel genoeg beleggen, kan het zijn dat het broed van de jonge moeder eerder gesloten wordt dan het broed van de vangraten. Dat is belangrijk om te weten om het succes van de methode te bepalen.

Varroabestrijding zonder koninginnenteelt

Er is geen schema voor een varroabestrijding zonder koninginnenteelt, ook al zal deze methode de voorkeur hebben van de imker die niet aan koninginnen-teelt doet. Voor een schema van deze wijze van bestrijden verwijs ik dan naar Bijen 7(3): 71 (1998). In dat schema kan het woord veger vervangen worden door het woord tussenaflegger en is dan een goede richtlijn.

Toelichting bij het schema

- Kolom 1 bevat een datumindicatie. In een oog-

opslag is te zien in welke tijd van het jaar het hele proces plaatsvindt. Data zeggen meteen iets over dracht en volksontwikkeling.

- Kolom 2 laat zien hoeveel dagen het gehele proces in beslag neemt. De omliggende nummers geven aan wanneer de imker een handeling moet verrichten
- Kolom 3 geeft met kruisjes aan tot wanneer het broed van de oude moeder wordt gesloten en de varroamijt instapkansen biedt. De rondjes laten zien tot hoelang er mijten vrijkomen uit het broednest van het hoofdvolk. Pas daarna begint een succesvolle bestrijding.
- Kolom 4 en 5 geven de gebeurtenissen in het hoofdvolk weer. Van de darrenraten (D1, D2, D3) is aangegeven in welke staat van ontwikkeling ze zijn. Het is belangrijk om nauwkeurig te weten wanneer de mijten instappen. Op papier is het heel gemakkelijk deze dag precies aan te geven, maar de werkelijkheid is heel wat minder nauwkeurig. Er zijn variaties in de ontwikkelingsstadia van de larven en in de instapmomenten van de mijten. De grijze balken geven aan in welke periode de darrenraten worden gesloten en mijten zullen vangen. In het schema lijkt het alsof de moeder de darrenraat ineens geheel belegd heeft. In de praktijk zal ze er wel wat langer over gedaan hebben, maar de tijd tussen het eerste eitje op de darrenraat en het laatste is zeker niet de gehele tijd dat de raat in het volk hangt.
- Kolom 6 geeft weer wat er gebeurt in de tussenaflegger.

De werkzaamheden van de imker

Dag 1: Een vel darrenkunstraat (D1) wordt in het broednest van het hoofdvolk gehangen. We hebben daardoor een raam over. Kies een raam met voer dat straks aan de tussenaflegger gegeven wordt. Wie problemen heeft met het vinden van de moeder kan twee darrenraten inhangen. Een in de bovenbak, een in de onderbak met een rooster ertussen. Zodra de tussenaflegger gemaakt wordt is aan de belegde darrenraat te zien waar de moeder zit.

Dag 7: De tussenaflegger wordt gemaakt. In de tussenaflegger komt de oude moeder, een raam voer, de inmiddels belegde darrenraat (D1) en de rest wordt aangevuld met kunstraat. De tussenaflegger is goed bruikbaar om het ratenbestand te verjongen. Als de imker eraan twijfelt of het afvliegen van de vliegbeijen de tussenaflegger wel sterk genoeg zal maken,

kunnen er gerust wat jonge bijen uit het broednest worden meegegeven, maar géén broed. Voldoende voer is belangrijk want de moeder moet doorgaan met leggen. We hebben straks immers vangramen nodig en een kunstzwerm met honger kan deze niet produceren. We mogen niet afhankelijk zijn van gunstig weer en een goede dracht.

Dag 16: Het hoofdvolk is op dag 7 moederloos geworden en heeft dus redcellen gebouwd. Deze breken we alle uit. Het volk is nu hopeloos moederloos. Als het bijenvolk dit enige uren later goed beseft, kunnen we er

larfjes uit een teeltkeuzevolk inhangen. Deze larfjes kunnen van het beste volk van de eigen stand komen (selectie op eigen stand), maar ook elders aangekocht of verkregen zijn. Een beschrijving van koninginnen-teelt valt buiten het bestek van dit artikel. In het kort geldt het volgende: De bijen gaan de aangeboden doppen met larfjes van 1 dag oud, verder opkweken. Elf à 12 dagen later is er een jonge moeder te verwachten. Wie het volk in plaats van doppen een stukje raat met open broed heeft aangeboden kan op de 13e dag handelen zoals gebruikelijk bij redcellen. In het schema wordt uitgegaan van doppen met larven van een dag oud. Tegelijk wordt in de tussenaflegger D1 weggehaald. Daarmee is de tussenaflegger vrij van

Zwermverhinderend met tussenaflegger					
Koninginnenteelt					
Varroabestrijding met darrenraten					
1	2	3	4	5	6
datum	dag		Hoofdvolk		Tussenaflegger
			Behandeling	Darrenraten	
mei 13	1	x		D1 inhangen	
14	2	x		D1 uitgebouwd	
15	3	x		D1 belegd	
16	4	x		D1 ei	
17	5	x		D1 ei	
18	6	x		D1 larf	
19	7	x	* Moer in tussenaflegger	D1 larf	Tussenaflegger met D1
20	8	x			D1 larf
21	9	x			D1 larf
22	10	x			D1 larf
23	11	x			D1 larf, mijten gaan erin
24	12	x			D1 gesloten
25	13	x			D1 gesloten
26	14	x			D1 gesloten
27	15	x			D1 gesloten
28	16	o	* Doppen breken, larfjes uit		D1 eruit, D2 erin
29	17	o	teeltvolk inhangen		D2 uitgebouwd
30	18	o			D2 belegd
31	19	o			D2 ei
1 juni	20	o			D2 ei
2	21	o			D2 ei
3	22	o	D2 inhangen	D2 larf	D3 inhangen
4	23	o		D2 larf	D3 uitgebouwd
5	24	o		D2 larf	D3 belegd
6	25	o		D2 larf	D3 ei
7	26	o		D2 larf	D3 ei
8	27	o		D2 sluit zich, mijten erin	D3 larf
9	28	o	* Jonge moeren lopen uit		D3 larf
10	29	o	D3 inhangen	D3 larf	
11	30	o	Laatste darrenbroed loopt uit		
12	31			D3 larf	
13	32			D3 sluit zich, mijten erin	
14	33			D3 gesloten	
15	34			D3 gesloten	
16	35		bruidsvlucht	D3 gesloten	
17	36			D3 gesloten	
18	37			D3 gesloten	
19	38			D3 gesloten	
20	39		* D3 eruit		
21	40				
22	41				
23	42				
24	43				
25	44				
26	45		Jonge moeder kan gesloten broed hebben		Tussenaflegger
27	46		verenigen met hoofdvolk, na het breken van de doppen		

mijten. Een nieuwe darrenraat (D2) wordt ingehangen, liefst uitgebouwd. Het zou beter zijn D2 eerder in te hangen. De perioden om mijten te vangen zijn dan beter gespreid en dat vermindert het risico van herbesmetting van de tussenaflegger door vervliegen. Maar het is weer een extra ingreep. Dag 16 is ook een goed moment om de vliegopening boven de tussenaflegger goed herkenbaar te maken zodat de nieuwe vliegbijen van het hoofdvolk niet op de tussenaflegger aanvliegen. Dag 11 is daarvoor nog beter geschikt. De

vliegbijen van het hoofdvolk zitten dan al wel beneden. Er is plastic isolatieband in kleuren die heel geschikt zijn om de bijen te helpen bij hun oriëntatie. Het plakband is ook gemakkelijk te verwijderen. Het merkteken is ook nuttig als straks de tussenaflegger weggehaald wordt. De vliegbijen van het hoofdvolk kunnen dan de voor hen nieuwe verlaagde vliegopening sneller vinden.

Dag 22: D2 verplaatsen van tussenaflegger naar hoofdvolk.

De tussenaflegger een nieuwe darrenraat geven.

Dag 28: De jonge moeren kunnen uitlopen. Wie larfjes van één dag oud gebruikt heeft, kan nog een dag te vroeg zijn voor de controle. Voorzichtig werken dus.

D2 kan verwijderd worden uit het hoofdvolk en D3 kan vanuit de tussenaflegger naar het hoofdvolk, maar dit kan ook op een iets later tijdstip. Niet teveel, want dan kunnen er problemen ontstaan met de verkenningvluchten van de jonge moeder.

Dag 39: De bruidsvlucht zal ondertussen wel plaatsgevonden hebben als het weer een beetje mee gezeten heeft. We storen de moeder niet meer bij haar bruidsvlucht als we nu D3 uit het hoofdvolk verwijderen. Bij slecht weer doen we het wegens een nog mogelijke bruidsvlucht wat later, bijvoorbeeld op dag 42.

Dag 45: De jonge moeder kan gecontroleerd worden. Bij grote volken wil het nog wel eens wat langer duren
Vervolg van pagina 115

116

voordat de jonge moeder gaat leggen. Mijns inziens hebben de darrenraten die vanuit de tussenaflegger naar het hoofdvolk gaan een stimulerende werking op het leggedrag van de jonge moeder. Deze controle is ook een goed moment om de tussenaflegger door middel van de krantenmethode te verenigen met het hoofdvolk, nadat we de oude moeder verwijderd hebben. Er kan aardig wat honing in de tussenaflegger zitten. Hij kan dus prima bovenop geplaatst worden als honingkamer. Bij een honingkamer van dit formaat is zeker een rooster nodig. We stuiten hier op een praktisch probleem. In Nederland wordt meestal geïmkerd met een lage honingkamer. Als deze nog op het hoofdvolk staat als de tussenaflegger er bovenop komt, is er veel te veel ruimte als honingkamer. Dat probleem kan opgelost worden door na het slingeren van de voorjaarshoning de honingkamer niet terug te zetten. Een andere mogelijkheid is het om de honingkamer bovenop de tussenaflegger te zetten met een rooster. Bij het verenigen komt die honingkamer dan weer gewoon bovenop te staan. Het volk staat na het verenigen op drie broedkamers, meestal rijkelijk veel. Zodra na de zomerdracht het broednest kleiner gaat worden, kan er een verwijderd worden, maar niet te vroeg om zwermplannen door ruimtegebrek te voorkomen.

Rectificatie

In Bijen 8(2): 46-47 (1999) staan foutieve ondertekeningen bij de foto's. Bij de foto op pagina 46 moet staan: 'Raam aan-geblazen dopjes zoals ze vanuit een starter in een pleegvolk gehangen worden, hier door Bram de Smidt en Jan Jansen, tegenwoordig medewerker en bestuurslid van het koninginenteeltstation Schiermonnikoog.' (Foto: Peter Liefbroer.) Bij de foto op pagina 47 moet staan: 'Bram de Smidt laat zien hoe dopjes met een ééndagslarfje in een starter geplaatst worden.' (Foto: Peter Liefbroer.)

Overlarfdagen

Als in de onderstaande lijst wel een telefoonnummer, maar geen adres vermeld wordt, is dat om te voorkomen dat u onaangekondigd om larven komt. Veelal zal men een kleine vergoeding voor de larven vragen. Van de telers die larven beschikbaar stellen wordt verwacht dat ze de teeltvolken hebben laten controleren op de aanwezigheid van Amerikaans vuilbroed (AVB).

Overlarfdagen carnica

Oldenzaal

Van half mei t/m eind juni kunt u op het carnica-proefstation 'Het Hulsbeek' te Oldenzaal elke Zondag terecht voor larven, aangebroede doppen van de carnicalijnen: Celle, 03, Pechetzs (Menge) en Hoffmann. Graag een afspraak maken bij Stef Leushuis in Deurningen, 074-2772489 of bij Johan Olde Dubbelink in Oldenzaal, 0541-515228.

Carnicavereniging Oost-Nederland

Meppen

Zaterdag 5 juni 1999, 14.00 uur. Beschikbare lijnen: Celle en twee verschillende 07 lijnen.

Punt van samenkomen in overleg met de contactpersoon Albert Kooops, De Wulp 75 Vriezenveen, 0546-562523.

Deurningen

G. Lutke Velthuis, 074-2772514. Gedurende het gehele seizoen kunt u hier, na afspraak, larven halen van de carnicalijn Celle.

Glanerbrug

Roelof Waaijer, 053-4612416. Op dit adres zijn, na telefonische afspraak, larven beschikbaar van begin mei tot half juli van de carnicalijnen Celle, 07 en Hoffmann.

Enschede

Op het carnica-proefstation 'De Welle' zijn na telefonische afspraak larven beschikbaar van de carnica-lijnen 07 en Celle. Tevoren telefonisch contact opnemen met Henk Roerink, 053-4327711 of Roelof Waaijer zie bij Glanerbrug.

Brengen van bevruchtungskastjes van Twente naar Lemmer
Vanuit Enschede, Pathmossingel 150 en Vriezenveen, Verzetstraat 54, verzorgd Roelof Werkman, 053-4315349, de transporten van en naar het landbevruchtungsstation Lemmer. De transporten vinden plaats op de volgende data: 22 juni brengen, 6 juli halen en brengen en 20 juli halen. Aanleveren van de kastjes in overleg met Roelof Werkman. Er mogen ook weer 3-raams kastjes worden ingestuurd. Uiteraard voorzien van darrenroostertje.

Overige overlarfmogelijkheden carnica

Op de volgende adressen kunt u, voor zover men thuis is, het hele seizoen terecht (na telefonische afspraak).

J. Kruit, Ter Apel (Gr.), 0599-581471, carnicalijn 07, Ook voor het doppenproject.

E.R. Pieterse, Maarn (Utr.), 0343-441651, verschillende